

# Svenska dialekter i förändring

Jenny Nilsson

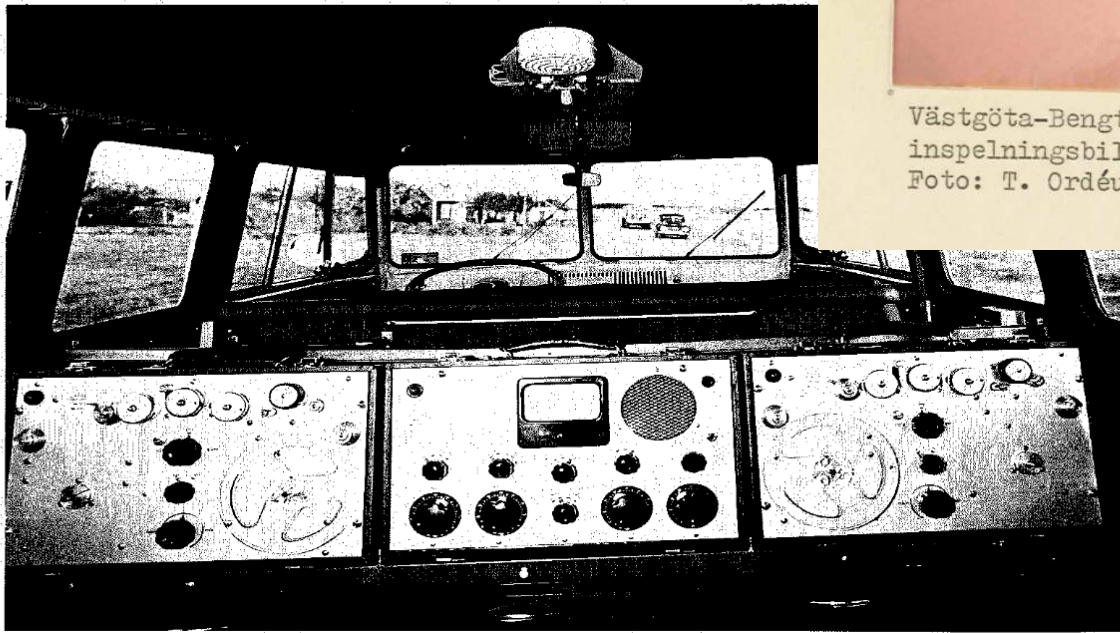
Institutet för språk och folkminnen

Dialekt-, namn- och folkminnesarkivet i Göteborg (DAG)

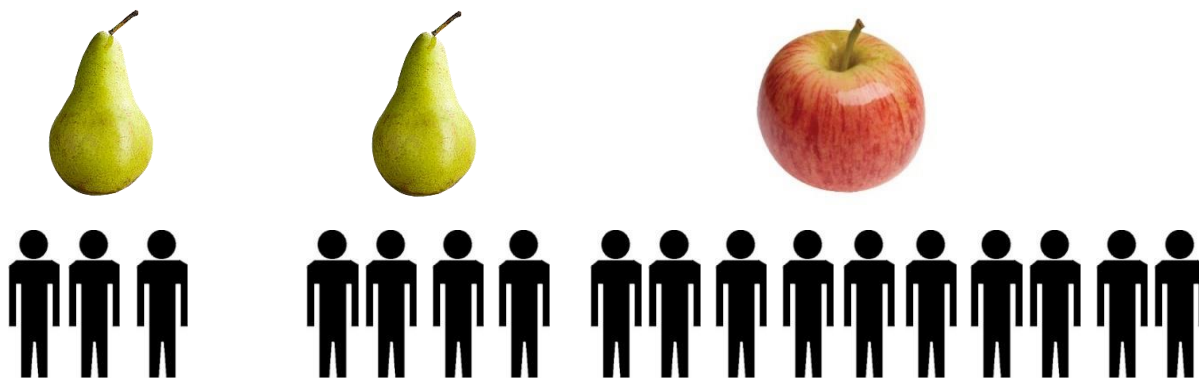
# Vanliga frågor om dialektförändring

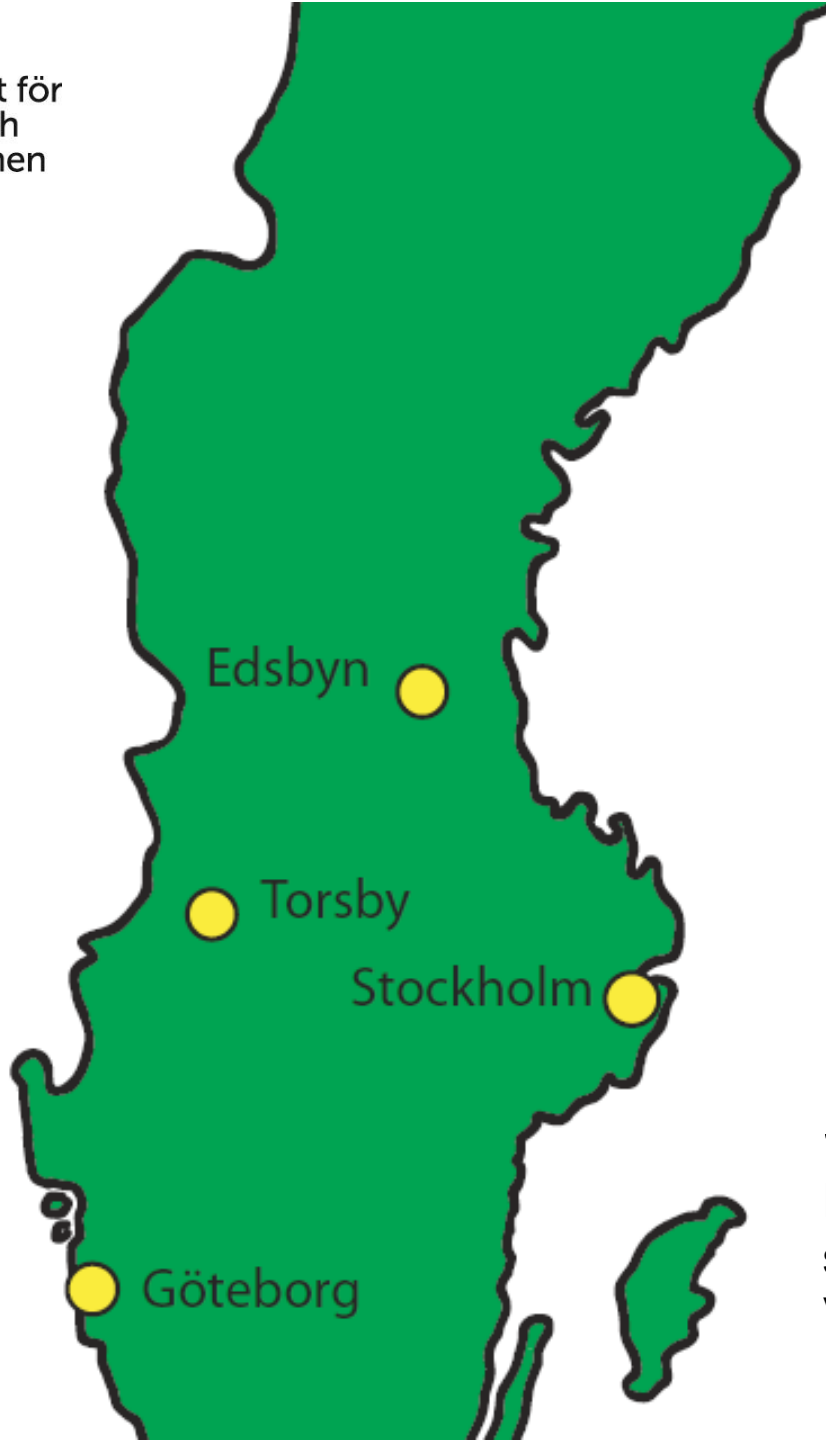
- Hur annorlunda pratar man egentligen idag jämfört med förr?
- Varför förändras dialekter, eller inte?
- Håller Sveriges dialekter på att dö ut?

# Dialekten förr



Västgöta-Bengtsson (Sixten Bengtsson) bredvid ULMA:s  
inspelningsbil.  
Foto: T. Ordéus 1978.





Edsbyn



Torsby

## Svenska dialekter i förändring 2011-2019

Finansieras av: Svenska Akademien med  
stöd av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse,  
Vetenskapsrådet samt

Institutet för språk och folkminnen

# Jämförelse av dialekten i Edsbyn och Torsby

Hur många av ungefär 50  
språkdrag som användes  
på 1940-talet används  
idag?





# Vad finns kvar i Torsby?

Samtliga drag finns kvar, men används inte av alla.



# Vad försvinner och vad ersätter?

De drag som användes sporadiskt på 1940-talet används mindre och mindre av varje generation.

Standarddrag ersätter.





# Vad finns kvar i Edsbyn?

Regionala norrländska drag, dvs. sådana som finns i många dialekter.



# Vad försvinner och vad ersätter?

En rad drag som användes på 1940-talet är helt försvunna!  
Standardformer ersätter.

Och nya språkdrag tillkommer:

- öppnandet av långt *ä* (och hos en del också *ö*),
- liksom *ej>i*, och
- (enstaka tendens till u-haltiga korta *ö*).

## Tendens i Torsby

- Stabilt, men med variation
- Liten utjämning mot standard
- Inga nya språkdrag

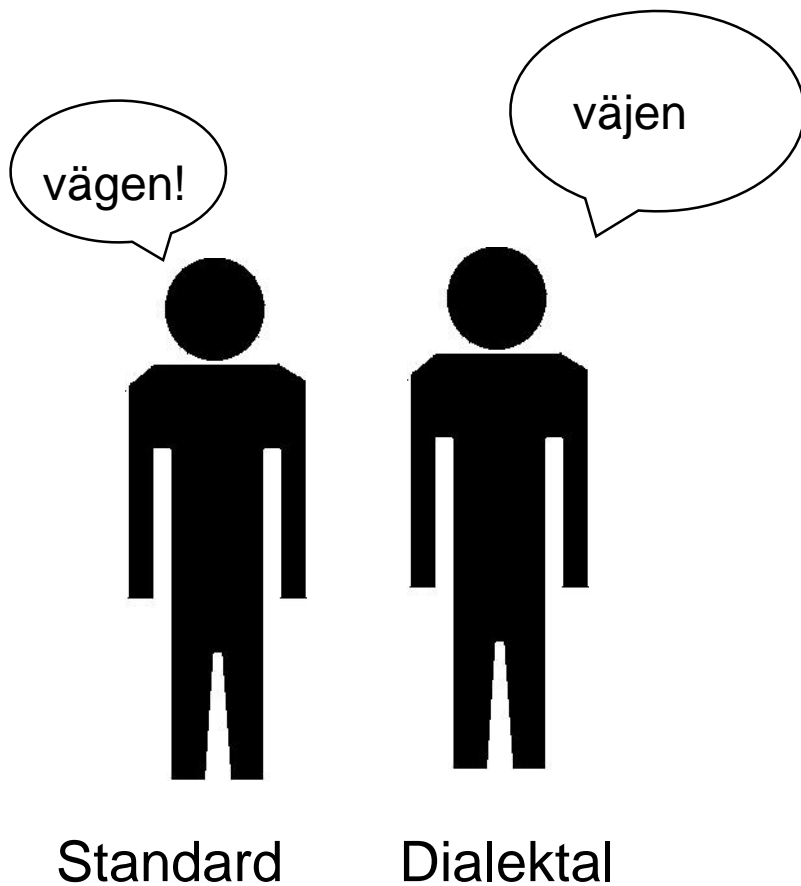
## Tendens i Edsbyn

- Stor variation
- Klar utjämning mot standard (mer än i Torsby)
- En del nya språkdrag

**Storstan har nått Edsbyn, men inte Torsby**

# Vår dialektala godisskål



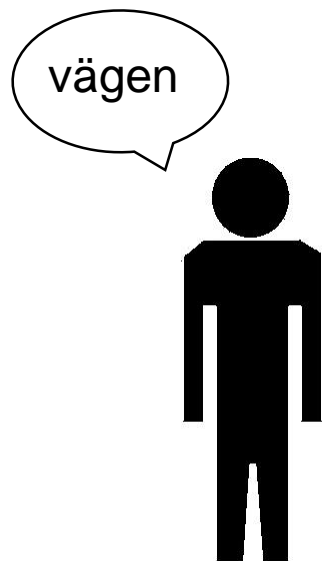


Steg 1:  
Anpassning i  
ett samtal

Se Auer & Hinskens (1996, 2005)



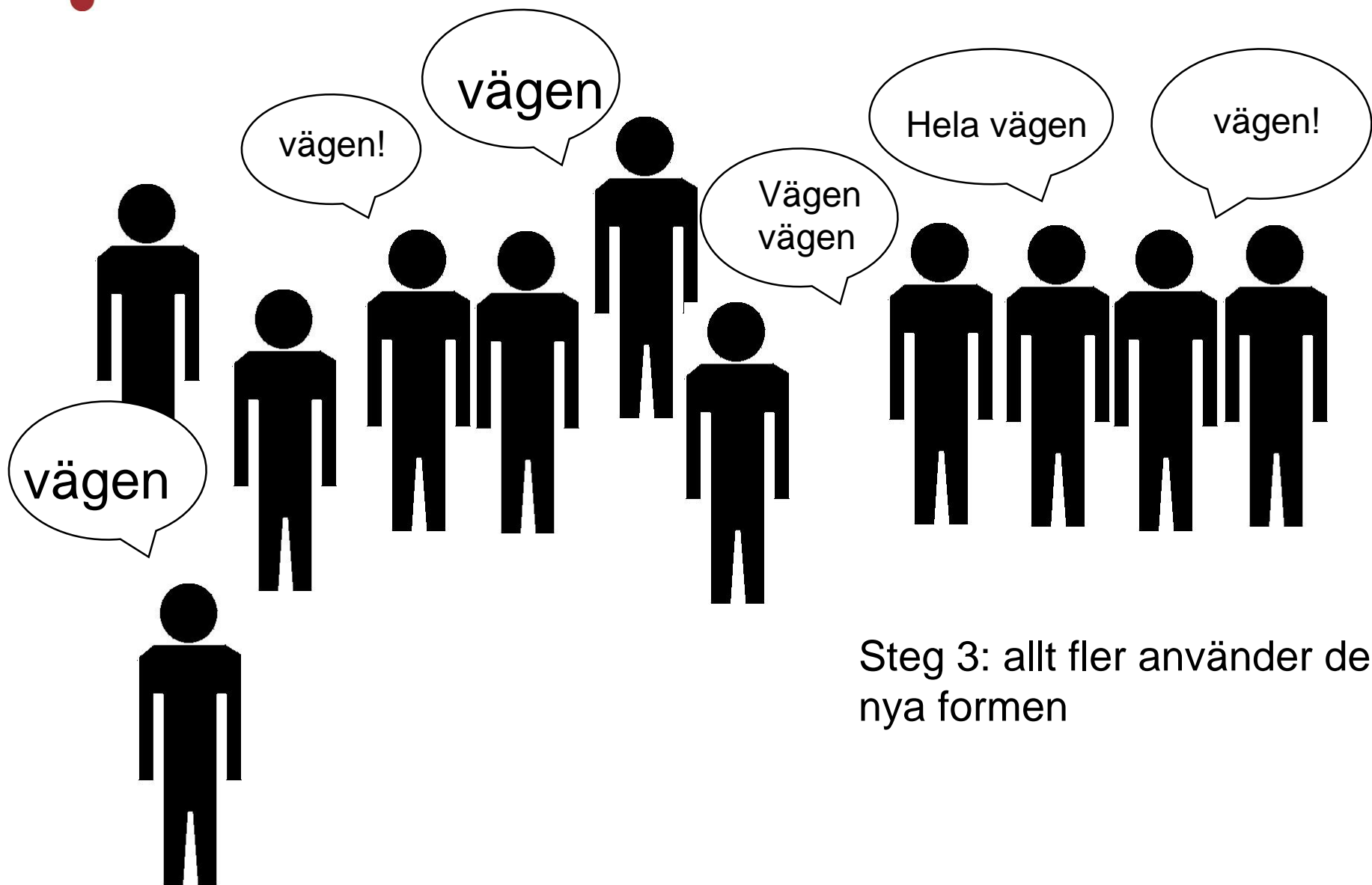
Steg 2: bruk av  
en form i nya  
sammanhang



Dialektal



Dialektala kompisar



Steg 3: allt fler använder den nya formen

# Vi är flockdjur!

Vi anpassar oss för att:

- göra samtalet smidigare,
- visa solidaritet och en gemensam social identitet, och
- för att andra ska tycka om oss.



# Men..

Förändring  
kräver att det är  
många som  
tycker om den  
nya formen



## Edsbyn

- Föredrar dialekter i norra Sverige
- Beskriver dialekten som något regionalt

## Torsby

- Föredrar den lokala dialekten
- Jämför sin dialekt med andra dialekter 2 km bort

Se Nilsson, Nylund Skog & Skott 2018, och u.a.



# Vera, född utanför Edsbyn 1923

“det [den lokala dialekten] har  
man ju (.) försökt lagt ifrån sig”

## Jan, född utanför Torsby 1950

“det här gamla orden de försvinner mer och mer ut ur dialekten det blir en (.) en förfining med tv och all media och det här förfinar oss i dialekten (.) men det är synd (.) jättesynd tycker jag det är (.) att det ska bli men det tror jag är spelar ingen roll vilken dialekt du kommer till och så så tvättar de det ur den och förfinar och (.) det är som om du sköljer ut ur någonting och när det torkar sen så försvinner en del och det är inte så lätt att blöta upp en dialekt igen och och finna det här gamla”

## Edsbyn

- Dialekten är ett kulturarv
- Att tala dialekt är ett möjligt val

## Torsby

- Dialekten en del av dagens kultur
- Att tala dialekt är en del i att vara Torsbybo

Dialekt är ett viktigare redskap för att utforma en lokalidentitet i Torsby än i Edsbyn

# Vanliga frågor om dialektförändring

- Hur annorlunda pratar man egentligen idag jämfört med förr?
- Varför förändras dialekter, eller inte?
- Håller Sveriges dialekter på att dö ut?

Hur annorlunda pratar  
man egentligen idag  
jämfört med förr?

Olika på olika platser





Varför förändras  
dialekter, eller inte?

Kontakt och attityder



# Håller Sveriges dialekter på att dö ut?

Nja...



